

Joris Geelen

HAN University of Applied Sciences

Contact: Joris.Geelen@HAN.nl

Poëzie in internationale context: een digitaal samenwerkingsproject tussen Zuid-Afrika en Nederland

1. Inleiding

In november 2019 sprak Yves T'Sjoen, hoogleraar moderne Nederlandse literatuur aan de Universiteit Gent en bijzonder hoogleraar Nederlandse en Afrikaanse literatuur aan de Universiteit Stellenbosch, tijdens de 33^{ste} internationale HSN Conferentie Onderwijs Nederlands over zijn te verschijnen essay 'Bloei en neergang van de neerlandistiek'. Hij wees op recente ontwikkelingen in het moedertaalonderwijs, zoals een groeiend lerarentekort en een afname van het aantal studenten in de Nederlandse taal en cultuur, en deed een oproep om het Nederlands niet langer binnen de landgrenzen te houden. Zijn woorden leidden tot het idee voor een samenwerking tussen de lerarenopleiding Nederlands van *HAN University of Applied Sciences* en de *Cape Peninsula University of Technology* (CPUT), waarbij Nederlandstalige en Afrikaanse poëzie gezamenlijk worden onderzocht.

In maart 2020 leken de woorden van T'Sjoen eindelijk handen en voeten te krijgen. Echter, door de coronapandemie werden alle plannen stilgelegd. Pas in het najaar van 2022 kon een delegatie van de HAN naar Zuid-Afrika afreizen om contacten te leggen met collega's van *University of Cape Town* (UCT) en CPUT. Dankzij de hulp van Karin Benjamin-Van Lierop, *lecturer* Nederlandse letterkunde aan UCT, werden de mogelijkheden voor een internationaal poëzieproject besproken. Door te brainstormen met Shamiega Chaudhari, *lecturer* Afrikaans aan CPUT, kreeg het poëzieproject een concrete vorm en er werd een jaarlijks terugkerend tijdpad voor samenwerking opgesteld.

2. De werkwijze

Het hoofddoel van dit jaarlijkse project is om studenten nauw met elkaar in contact te brengen, zodat ze samen poëzie kunnen bespreken en kunnen leren van elkaars literatuur, taal, cultuur en geschiedenis. De officiële start van de pilot van het poëzieproject vond plaats in februari 2023, met een online *kick-off*. Alle deelnemende studenten en hun docenten namen deel aan deze digitale bijeenkomst om zich aan elkaar voor te stellen en om de werkwijze binnen het project af te stemmen.

Om ervoor te zorgen dat studenten niet alleen bij hun ‘eigen’ taal en dichters blijven, is een bloemlezing samengesteld waarin Zuid-Afrikaanse, Nederlandse en Vlaamse gedichten zijn opgenomen van onder meer Ronelda Kamfer, Babs Gons, Antjie Krog, Ramsey Nasr, Gert Vlok Nel en Els Moors. In de gekozen poëzie komen onderwerpen aan de orde als ‘globalisering’, ‘(post)kolonialisme’ en ‘de gezamenlijke geschiedenis van Zuid-Afrika en de Lage Landen’. De studenten kiezen gezamenlijk een aantal gedichten om te analyseren en worden uitgenodigd om eigen analysemateriaal aan te dragen, zoals gedichten of songteksten die hen aanspreken. Zodra de gemixte studentgroepen hun gedichtkeuzes hebben gemaakt, gaan ze samen digitaal aan de slag via *Teams*, e-mail en *WhatsApp*. Hun voertaal is aanvankelijk het Engels, maar er blijkt ook goed onderling gecommuniceerd te kunnen worden in het Afrikaans en het Nederlands.

Van mei tot juli ontwerpen de deelnemende studenten hun poëzielessen of -lessenreeks. Behalve dat zij hun ontwerp, omwille van de navolgbaarheid en overdracht naar andere docenten toe, dienen te maken met behulp van een lesformulier, zijn zij verder helemaal vrij in hun ontwerp. Het gebruik van muziek, multimedia en activerende werkvormen wordt door velen van hen actief verwerkt in hun lesontwerpen. Het didactiseren van poëzie voor in de klas is niet zomaar een klusje dat de studenten uit de losse pols geacht worden te doen. Het vak Poëzieanalyse en -didactiek dat de HAN-studenten volgen van februari tot juni geeft handvatten om tot een gefundeerd en verantwoord lesontwerp te komen. In de projectbeschrijving is tevens een hoofdstuk ingericht dat studenten op weg helpt bij het opstellen van leerdoelen en het passend maken van de lesstof voor de doelgroep (gebruikmakend van de Europese referentieniveaus), en dat bronmateriaal aanreikt dat nog meer handvatten biedt bij het ontwerpen van de eigen les(senreeks) over poëzie. Concreet zijn dat het handboek *Nederlands in de onderbouw – Een praktische didactiek* van Bonset, De Boer & Ekens (2020) en de door Dirkje Ebbers & Trees Steeghs ontwikkelde poëzieleerlijn van SLO die wordt uitgewerkt in *Ga met een blauw paard dwars door de hoogste bergen* (2009).

3. De resultaten

Wanneer de studenten hun les(senreeks) over poëzie hebben gemaakt en tevreden zijn over het resultaat, sturen ze hun materiaal (een lesvoorbereidingsformulier met daarbij vaak ook nog een *Powerpoint* of *Prezi* ter begeleiding, eventueel samen met werkbladen en/of ander lesmateriaal) naar hun docenten. Na goedkeuring ontvangt de student een uitnodiging voor deelname als auteur van het weblog dat speciaal in het leven is geroepen voor dit poëzieproject. Alle door studenten ontwikkelde lessen en lessenseries worden verzameld op deze gratis en vrij toegankelijk blog, zodat ze getoond kunnen worden aan de hele wereld. Iedere geïnteresseerde die een internetverbinding binnen handbereik heeft, kan het weblog bezoeken. Voor collega-docenten Afrikaans en Ne-

derlands van over de hele wereld is het blog dan ook uitermate geschikt om inspiratie op te doen: om ontwikkelde lessen te bekijken, over te nemen en ten uitvoer te brengen in het eigen klaslokaal op de eigen werkplek. Daarvoor hebben de deelnemende studenten nadrukkelijk toestemming gegeven bij het plaatsen van het door hen ontwikkelde lesmateriaal. Het blog kan je bezoeken op: <https://poesieprojekpoezieprojectcpu-tuchan.blogspot.com>.

Vanaf eind 2023 worden de resultaten van het project opgeleverd op het weblog. Het grootste (voorlopige) eindresultaat van dit internationale poëzieproject is wellicht het niet-tastbare eindresultaat: Nederlandse en Zuid-Afrikaanse studenten die leren van en over elkaar. Het is leerzaam om in contact te komen met iemand 10.000 kilometer verderop, en samen te leren over elkaars achtergrond, het gedeelde verleden en de persoonlijke geschiedenis van je medestudent. Het gaat daarbij ook om leren over elkaars cultuur, over de alledaagse leefwereld van collega-studenten in een ander werelddeel en over elkaars taal (of – liever – talen, want behalve het Nederlands en het Afrikaans komt er ook voldoende Duits, Engels, Frans en IsiXhosa voorbij in de bestudeerde gedichten en in de communicatie). Kortom, je kennis over elkaar en je kennis over de gemeenschappelijke geschiedenis van Zuid-Afrika en Nederland worden vergroot en verbreed.

Graag nodig ik u uit om ook een kijkje te nemen op het weblog van dit digitale poëzieproject. Door de jaarlijkse herhaling, en hopelijk uitbreiding van het project op termijn, zal het blog alleen maar meer en meer gevuld gaan worden met lesideeën over Afrikaanse en Nederlandstalige poëzie in de klas, waardoor de banden tussen Zuid-Afrika en de Lage Landen op educatief niveau en op het niveau van wereldburgerschap een extra impuls krijgen.